

Sammanfattning

Fråga om en programledare för ett radioprogram har utfört arbete som arbetstagare eller som uppdragstagare. Efter att ha funnit att arbetet utförts under sådana omständigheter att programledaren var att betrakta som arbetstagare fann Arbetsdomstolen att arbetsgivaren inte har haft rätt att tidsbegränsa anställningen i enlighet med en regel i journalistavtalet om s.k. programanställning.

Postadress
Box 2018
103 11 STOCKHOLM
Besöksadress
Stora Nygatan 2 A och B

Telefon
08-617 66 00
Telefax
08-617 66 15
kansliet@arbetsdomstolen.se
www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid
Måndag-fredag
09.00-12.00
13.00-15.00

ARBETSDOMSTOLEN

DOM

Dom nr 24/12

2012-03-28

Mål nr A 61/11

Stockholm

KÄRANDE

Svenska Journalistförbundet, Box 1116, 111 81 Stockholm

Ombud: förbundsjuristen Stellan Gärde, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

1. Medieföretagen, Box 55545, 102 04 Stockholm

2. Sveriges Radio Aktiebolag, 556419-3232, 105 10 Stockholm

Ombud: arbetsrättsjuristen Antje Dederling, Almega AB, Box 55545, 102 04 Stockholm

SAKEN

fastställsetalan angående anställningsförhållande m.m.

Mellan Medieföretagen och Svenska Journalistförbundet gäller varandra i allmänhet avlösande kollektivavtal, det s.k. journalistavtalet, som innehåller bestämmelser om löner och allmänna anställningsvillkor för anställda vid s.k. public service-företag. Det i målet aktuella journalistavtalet gäller fr.o.m. den 1 april 2010 t.o.m. i första hand den 31 mars 2012. Avtalet innehåller bl.a. följande bestämmelser.

§ 2 ANSTÄLLNING**Mom 1 Anställning tills vidare**

Anställning gäller tills vidare om annat inte överenskommits enligt mom 2 nedan.

Mom 2 Anställning för viss tid

Mom. 2:3 Programanställning

Avtal om programanställning för viss tid kan träffas mellan arbetsgivare och enskild medarbetare för arbete i programverksamheten. Programanställningar får ske inom en treårsperiod räknat från första anställningsdagen i programanställning. Närmare bestämmelser om programanställning finns i bilaga A. -----

I journalistavtalets bilaga A anges bl.a. följande.

1.

Programanställning syftar till att berika public service företagens utbud. Berikningen sker genom att bereda utomstående möjlighet att under begränsad tid arbeta i public service företagens programverksamhet och innehållsproduktion.

Med programanställning förstås en utomståendes medverkan i identifierbar innehållsproduktion, program eller programprojekt.

Programanställning får inte användas för att ersätta andra anställningsformer.

Programanställning är tillkommen för att bereda utomstående möjlighet att under begränsad tid berika programverksamheten. Därför medför programanställning inte företrädesrätt enligt LAS

25 § till ny programanställning. Företrädesrätt till andra lediga befattningar erhåller medarbetaren efter sammanlagt 24 månaders programanställning under treårsperioden.

2.

Programanställningar kan omfatta högst 36 månader från första anställningsdagen i programanställning. Efter 36-månadersgränsen passerats kan ny programanställning inte avtalas förrän efter 36 månader.

Sveriges Radio Aktiebolag (hädanefter Sveriges Radio eller bolaget) är genom medlemskap i Medieföretagen bundet av journalistavtalet.

I december 2010 ingick Sveriges Radio ett avtal med L.O. Avtalet, som benämndes programledaravtal, avsåg perioden den 3 januari–16 juni 2011. Avtalet innehåller bl.a. följande.

Mellan Sveriges Radio AB, 105 10 Stockholm, org.nr. 556419-3232 (nedan kallat "SR") och firma L.O., i Göteborg, , (nedan kallat "Bolaget") har denna dag följande avtal träffats.

1. AVTALETS OMFATTNING

1.1 Bolaget ställer L.O. (nedan kallad "Programledaren") till SR:s förfogande för att i egenskap av programledare skriva och framföra manus i radioprogrammet Morgonprogrammet (nedan kallat "Programmet") i enlighet med Bilaga 1. Bolaget överlåter all upphovsrätt avseende Programmet till SR.

2. ERSÄTTNING

2.1 Ersättning för överlåtelse av upphovsrätt avseende Programmet utgår med sammanlagt 285200 kronor. Ersättningen utbetalas mot faktura. Bolaget har rätt att fakturera månadsvis. -.-

3. ÅTAGANDEN OCH SKYLDIGHETER

3.6 Bolaget har inte rätt att under avtalstiden producera, deltaga i eller på annat sätt kunna sättas i samband med liknande produktion hos annan än SR, utan SR:s skriftliga medgivande. Sådant medgivande får inte förvägras utan sakliga skäl.

10. RÄTTSLIG STÄLLNING

Bolaget är en självständig näringsidkare och något anställningsförhållande mellan SR och Programledaren skall inte uppstå på grund av detta avtal. Varken Bolaget eller Programledaren äger i något avseende företräda eller binda SR.

Mellan parterna har uppkommit tvist huruvida L.O. under programledaravtalets giltighetstid har varit anställd hos Sveriges Radio Aktiebolaget och om hon i så fall har erhållit en anställning tills vidare eller en programanställning. Parterna har förhandlat i tvisten utan att kunna enas.

Förbundet har väckt talan mot Medieföretagen och Sveriges Radio Aktiebolag och har, såsom talan slutligt bestämts, yrkat

1. att Arbetsdomstolen ska förklara att L.O. är att anse som arbetstagare inom ramen för hennes avtalsrelation med Sveriges Radio Aktiebolag och att hon har ett anställningsavtal med bolaget,
2. att Arbetsdomstolen ska förklara att L.O. har en tillsvidareanställning hos Sveriges Radio Aktiebolag,
3. att Arbetsdomstolen ska förplikta Sveriges Radio Aktiebolag att till L.O. utge semesterersättning jämte semestertillägg med 70 318 kr, pensionspremier med 30 470 kr, ersättning för obekvämt arbetstid med 65 670 kr, sjuklön med 3 199 kr och allmänt skadestånd med 80 000 kr, samt

4. att Arbetsdomstolen ska förplikta Sveriges Radio Aktiebolag att till förbundet utge allmänt skadestånd med 50 000 kr.

Arbetsgivarparterna har bestritt käromålet. De har inte vitsordat något belopp som skäligt avseende de allmänna skadestånden. Beräkningssättet avseende semesterersättning, pensionsavsättningar, ersättning för obekvämt arbetstid samt sjuklön har vitsordats med den reservationen att beräkningarna ska göras på grundval av en månadslön om 24 000 kr.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Parterna har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Målet gäller två huvudfrågor, nämligen dels om L.O. är att anse som arbetstagare i förhållande till Sveriges Radio Aktiebolag, dels om hon i så fall har en tillsvidareanställning eller en programanställning på viss tid.

Har L.O. genom det aktuella programledaravtalet blivit uppdragstagare eller arbetstagare?

Twisten kan ses mot bakgrund av Sveriges Radios sätt att hantera visstidsanställningar. Sveriges Radio tillämpar ett system med s.k. utlasning. Detta innebär att arbetstagare som har haft visstidsanställning i sådan omfattning att de närmar sig gränsen för att få fast anställning, eller företrädesrätt till fast anställning, sätts i karantän på så sätt att de inte erbjuds ytterligare arbete förrän en ny period med möjlighet till visstidsanställning inträder. För att i vissa fall kunna erbjuda arbete åt personer som annars skulle vara utlasade, har Sveriges Radio även satt i system att anlita firmor för arbete som vikarier. Det var på grund av detta som L.O. accepterade att teckna det i målet aktuella programledaravtalet genom egen firma. Den enda anledningen till att Sveriges Radio anlätade henne som egen företagare i stället för att anställa henne på viss tid var att bolaget ville undvika att hon skulle få fast anställning. Sveriges Radios hantering av visstidsanställningar utgör ett otillåtet kringgående av anställningsskyddslagen, vilket medför rättsförluster för de berörda arbetstagarna.

Det är ostridigt att L.O. före år 2009, då hon första gången ingick ett programledaravtal, hade haft ett flertal visstidsanställningar hos Sveriges Radio. Det har i stor utsträckning rört sig om anställning som programledare. Sammanlagt arbetade hon som programledare drygt två månader under år 2005, cirka en och en halv månad under år 2006, drygt en månad under år 2007 samt under tiden den 16 juni–10 augusti 2008. Före dessa anställningar hade hon under åren 2001–2004 regelbundet arbetat som reporter i olika visstidsanställningar.

I början av år 2009 tog L.O. kontakt med A-K.N. på Sveriges Radio och lade fram ett förslag på program, vilket dock förkastades. Någon månad senare ringde A-K.N. till L.O. och föreslog att hon skulle arbeta ”på firma” under sommaren. Den ersättning som erbjöds var mindre än den lön som L.O. skulle få som anställd, vilket hon inte accepterade. Det diskuterades då om att hon i stället

skulle anställas. När L.O. tog kontakt med A.A., som var ekonomiansvarig på Sveriges Radio, upplystes hon dock om att hon vid en anställning skulle komma att bli utlasad senast vid årsskiftet 2009/2010. A.A. sade till L.O. att bolaget ville ha henne kvar och att det skulle gå att genomföra om hon gick på firma. L.O. accepterade detta eftersom hon då kunde vara kvar längre än till årsskiftet 2009/2010. Hon blev kvar vid Sveriges Radio enligt varandra i stort sett avlösande programledaravtal fr.o.m. den 22 juni 2009 t.o.m. den 30 december 2010.

Det var i december 2010 som Sveriges Radio ingick det i målet aktuella programledaravtalet med ”firma L.O.”. Genom avtalet ställde L.O. sig till Sveriges Radios förfogande under perioden från och med den 3 januari till och med den 16 juni 2011, för att i egenskap av programledare skriva och framföra manus i radioprogrammet ”Morgonprogrammet”. Av innehållet i avtalet följer att L.O. var personligen arbetsskyldig, att hon kunde få och faktiskt fick betalt månadsvis och på en nivå motsvarande vad som var fallet för en vanlig arbetstagare samt att hon var underställd arbetsledningen vid Sveriges Radio. Av bilaga 3 till avtalet kan utläsas att hennes arbetsuppgifter var desamma som hon hade utfört vid tidigare visstidsanställningar. Det var i praktiken ingen skillnad mellan att gå på firma och att arbeta som anställd. Alla programledare, oavsett om de var tillsvidareanställda eller inte, arbetade på samma villkor. Vid arbetet med Morgonprogrammet fanns det två programledare som kompletterade och avlöste varandra, varvid de växlade mellan att arbeta tidigt och arbeta sent på arbetsdagen. L.O. var underställd producenten, som var den som hade den avgörande beslutanderätten vid eventuell oenighet om programmet. Om det övervägdes att ta in gäster eller genomföra annat som kostade pengar, var det programchefen A-K.N. som hade beslutanderätten. L.O. deltog i de dagliga morgonmötena, där man bl.a. diskuterade vad som skulle tas upp i programmen. Hon deltog också i de större planeringsmötena som ägde rum varannan eller var tredje månad. L.O. var en integrerad del av arbetsgruppen. De övriga i denna var tillsvidareanställda, och L.O. arbetade på samma vis som de. Det var alltså inte så att hon bara inställde sig för att sända sitt program för att därefter lämna arbetsplatsen.

Utöver det dagliga arbetet med Morgonprogrammet hade L.O. även fått i uppdrag av A-K.N. att ta hand om praktikanter och nyanställda. I vissa perioder var hon ett särskilt stöd åt T.T. och hjälpte honom i hans arbete. Sådana arbetsuppgifter anförtros normalt inte åt utomstående uppdragstagare.

L.O. har inte haft några andra arbetsgivare än Sveriges Radio. Hon ville arbeta 100 procent, men gavs inte möjlighet till det. Hennes enda sidouppdrag har varit att skriva en sportkrönika åt Göteborgs-Posten en gång i veckan, samt att hon någon gång har varit speaker i samband med idrottsarrangemang. I övrigt har hon inte haft någon verksamhet i egen firma utanför Sveriges Radio. Hennes ersättning som uppdragstagare har möjligen varit något högre än vad hon skulle ha haft som anställd. Hennes inkomster har dock inte överstigit 30 000 kr per månad, vilket är en inkomst på samma nivå som för arbetstagare i allmänhet.

Sveriges Radio tillhandahöll i stort sett all arbetsutrustning för arbetet med Morgonprogrammet, och stod även för arbetslokaler, administration och dator-

program. L.O. betalade inte någon hyra för arbetslokaler. Hon hade tillgång till ett fast skrivbord, en fast telefon, dator, e-postadress och postfack. Hon presenterades som programledare på Sveriges Radios hemsida. Hon fick egna visitkort, vilket dock enligt arbetsgivarparterna har skett av misstag. Hon använde Sveriges Radios bilar vid utomhussändningar. Sedan tvisten inletts i Arbetsdomstolen togs hennes namn bort från postfacket.

Vid bedömningen av om programledaravtalet från december 2010 har grundat ett anställnings- eller ett uppdragsförhållande, ska domstolen enligt fast praxis göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter. Förbundet gör gällande att omständigheterna är sådana att L.O. ska anses ha varit arbetstagare i förhållande till Sveriges Radio och att det alltså är fråga om ett anställningsförhållande.

Var det fråga om en visstidsanställning eller en tillsvidareanställning?

För det fall att Arbetsdomstolen skulle finna att L.O. är att anse som arbetstagare hos Sveriges Radio yrkar förbundet att domstolen med stöd av bestämmelserna i kollektivavtalet och 36 § anställningsskyddslagen ska förklara att hon har en tillsvidareanställning. Som grund för talan i denna del åberopas dels att det föreligger en presumtion för att en anställning gäller tills vidare om annat inte har särskilt avtalats, dels att det inte finns förutsättningar att – såsom arbetsgivarparterna har gjort gällande – betrakta L.O.s anställning som en enligt kollektivavtalets regler tillåten visstidsanställning i form av programanställning.

I den del av journalistavtalet som behandlar de allmänna anställningsvillkoren, anges i § 2 mom. 1 att anställning gäller tills vidare om annat inte har överenskommits enligt mom. 2. I mom. 2:3 anges att avtal om programanställning för viss tid kan träffas för arbete i programverksamheten. Programanställningar får ske inom en treårsperiod räknat från första anställningsdagen. Närmare bestämmelser om programanställning finns i avtalets bilaga A. Enligt denna syftar programanställning till att berika utbudet genom att bereda utomstående möjlighet att under begränsad tid arbeta i public serviceföretagens programverksamhet. Programanställning får enligt bilagan inte användas för att ersätta andra anställningsformer. Vidare föreskrivs såväl i bilagan som i avtalets § 2 mom. 2:6 att medarbetaren erhåller företrädesrätt till andra lediga befattningar efter sammanlagt 24 månaders programanställning under treårsperioden samt att företrädesrätt enligt 25 § anställningsskyddslagen aldrig kan förekomma till programanställning.

I protokollet från förhandlingen inför det nu gällande journalistavtalet har antecknats bl.a. att Medieföretagen anser att det torde strida och att förbundet anser att det strider mot intentionerna i lagen om anställningsskydd beträffande regleringen av visstidsanställningar att systematiskt bestämma anställningstidens längd enbart i syfte att företrädesrätt inte ska uppkomma. Vidare har antecknats att Medieföretagen ska föra en diskussion med företagen om det angelägna i att inte på ett otillbörligt sätt tillämpa på varandra följande visstidsanställningar. Protokollsanteckningen utvisar att Sveriges Radios agerande gentemot L.O. inte utgör en isolerad händelse, utan speglar ett allvarligt problem för hela branschen.

Anställningsformen programanställning är tillkommen för att bereda utomstående möjlighet att under begränsad tid berika programverksamheten. Det är just genom att komma in utifrån som man i avtalets mening kan berika verksamheten. Avtalsbestämmelsen kan ses mot bakgrund av synsättet att frilansmedverkan ger uttrycks- och arbetsmöjligheter åt kulturarbetare och andra som inte eftersträvar fast anställning inom Sveriges Radio.

Visstidsanställningsformer liknande programanställning har funnits även i tidigare kollektivavtal. I 1993 och 2004 års avtal förekom begreppet anställning för avgränsat programprojekt. I bl.a. gemensamma anteckningar och avtalsbilagor markerades på olika sätt att det inte var avsett att man skulle kunna använda programanställningar för att ”hoppa” mellan olika visstidsanställningar. Den gällande beteckningen programanställning tillkom i det mellan Arbetsgivareföreningen SRAO och förbundet år 2007 ingångna avtalet. Det kan framhållas att bestämmelserna om programanställning kan sägas upp i särskild ordning med tre månaders uppsägningstid.

Inom Medieföretagen har upprättats en skrift på grundval av en undersökning av den praktiska tillämpningen av bestämmelserna om programställning. I skriften anges bl.a. följande. Utgångspunkten är att den programanställd är en utomstående. Med detta menas en person som tidigare inte varit anställd i den aktuella verksamheten. En utomstående kan ha varit anställd i en annan verksamhet inom företaget och fortfarande vara utomstående. En arbetstagare som varit anställd en kort tid inom verksamheten men på en annan anställningsform, exempelvis ett vikariat, kan vara utomstående. För att personen ska räknas som utomstående ska det antingen ha varit en kort anställning eller en längre anställning som ligger långt tillbaka i tiden.

Den definition av begreppet utomstående som görs i den inom Medieföretagen upprättade skriften visar att programanställning inte är en anställningsform som kan tillämpas i L.O.s fall. Som har nämnts i det föregående hade hon före år 2009 ett flertal visstidsanställningar hos Sveriges Radio.

Arbetsgivarparterna har i tvisten gjort gällande att treårsgränsen för programanställning enligt kollektivavtalet (under alla förhållanden) inte har överskridits i L.O.s fall. Men då går de inte tillbaka längre än till år 2008. L.O. har varit anställd som programledare inom samma verksamhet även under åren 2005, 2006 och 2007. Därefter har det löpt tre års ”karens” fram till och med år 2010. I varje fall med hänsyn till treårsgränsen har det således förelegat hinder mot att ge L.O. en programanställning år 2010.

Yrkandena om semesterersättning m.m. och skadestånd

I och med att L.O. är att anse som arbetstagare, är Sveriges Radio skyldigt att utge ersättning till henne på samma villkor som gäller för andra anställda. Sveriges Radio har inte ens påstått att de ersättningar som har utbetalats till L.O. har utgjort sjuklön, ersättning för obekväm arbetstid, pensionspremier, semesterersättning och semestertillägg. Även om det i och för sig vitsordas att L.O. har erhållit en något högre ersättning från Sveriges Radio än vad hon skulle

ha fått om hon hade behandlats som en anställd, är Sveriges Radio därför skyldigt att utge yrkad ersättning i dessa delar.

I och med att Sveriges Radio i strid med kollektivtavtalet och anställnings-skyddslagen felaktigt har behandlat L.O. som egen företagare och felaktigt tidsbegränsat hennes avtal, är bolaget skyldigt att utge allmänt skadestånd till både henne och förbundet.

Arbetsgivarparterna

Behovet av medverkan av utomstående i Sveriges Radios verksamhet ska ses mot följande bakgrund. Sveriges Radio får medlen till sin verksamhet genom allmänhetens licensinbetalningar, och bedriver sin verksamhet i enlighet med villkoren för regeringens beslut om tillstånd att sända ljudradio. Enligt dessa villkor ska Sveriges Radio garantera ett ekonomiskt och politiskt obundet utbud, med beaktande av att det ska råda en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet. Vidare föreskrivs att Sveriges Radio ska verka för mångfald i programverksamheten bl.a. genom anlitande av utomståendes medverkan i programproduktionen. Kravet på utomståendes medverkan skulle inte kunna uppfyllas, om Sveriges Radio endast hade tillsvidareanställda i verksamheten.

Det finns ingen exakt definition av vad som i detta sammanhang avses med utomstående, men parterna är ense om att det är ett vidsträckt begrepp. Kravet på utomståendes medverkan i public service belyses i en promemoria som upprättades år 2005 av en partsgemensam arbetsgrupp. I denna promemoria, som innefattar en historisk tillbakablick, konstateras bl.a. att en omfattande frilansmedverkan är nödvändig för att främja mångfalden och att skäl synes tala för att man försöker begränsa den fasta medarbetarstaben. Det anføres även att tyngdpunkten beträffande utomståendes medverkan ligger på fristående yrkesutövare men att begreppet mer och mer har kommit att omfatta även produktionsbolag.

Av det anförda framgår att Sveriges Radio har en skyldighet att hålla en jämn och hög nivå av utomstående i verksamheten. Tillkomsten av anställnings-skyddslagen innebar ingen förändring härvidlag. Med hänsyn till gränserna för budgeten finns det också ekonomiska skäl för att hålla nere nivån på den egna verksamheten. De utomstående kan anlitas antingen genom anställning på viss tid, eller genom att de arbetar på frilansbasis.

Har L.O. genom det aktuella programledaravtalet blivit uppdragstagare eller arbetstagare?

Under åren 2001–2008 arbetade L.O. från och till på Sveriges Radio, nästan uteslutande som reporter. Även om hon i och för sig har hoppat in som programledare vid olika tidpunkter, har hon varit anställd som reporter även under de perioder för vilka förbundet vill göra gällande att hon har arbetat som programledare. Det kan inte vitsordas att hon har arbetat som programledare i den omfattning som förbundet påstår. Sommaren 2008 arbetade hon under 56 dagar som programledare för sommarprogrammet.

I april 2009, åtta månader efter att L.O. hade avslutat sin föregående anställning vid Sveriges Radio, tog hon kontakt med bolaget och lade fram ett förslag på sommarprogram med sig själv som programledare. Sveriges Radio var inte intresserat av själva programförslaget, men de ville gärna anlita henne som programledare eftersom de ansåg att hennes profil skulle vara passande. Det var L.O. som föreslog att arbetet skulle utföras på uppdragsbasis, och man började föra förhandlingar. L.O. ställde krav som Sveriges Radio hade svårt att tillmötesgå, och hon gavs två alternativ. Antingen kunde hon få en programanställning med en lön om 28 000 kr per månad, eller också kunde parterna träffa ett uppdragsavtal. L.O. var fast besluten att utföra arbete på uppdrag, eftersom hon även hade andra uppdrag som hon ville fortsätta med och som var oförenliga med en anställning. Hon var bl.a. krönikör på Göteborgsposten. L.O. var mycket medveten om skillnaden mellan att vara arbetstagare och att vara uppdragstagare. Enligt det avtal som kom att ingås skulle uppdraget komma att utföras under fyra dagar per vecka, måndag till och med torsdag.

Morgonprogrammet i P4 Göteborg ska varva nyheter, aktualiteter och musik. Det är inte innehållet i sig, utan programledaren, som är det unika för ett sådant program. Programledarens namn fungerar som ett varumärke. Med hänsyn till det krav på mångfald som ställs på Sveriges Radio, men även för att företaget ska behålla lyssnare, måste programledaren då och då bytas ut.

L.O.s uppdrag var specificerat och innebar att hon skulle skriva och framföra manus. I bilaga 3 till hennes programledaravtal angavs att programledarna skulle vara aktiva och självgående med stöd av producenten, att programmet skulle innehålla nyhetslöp och att man skulle ha en aktuell webbsida jämte daglig kontakt med lyssnarna via sms, telefon eller e-post. L.O. har inte haft i uppdrag att utföra uppgifter som uppkom efter hand, såsom att hoppa in för andra medarbetare eller sända andra program, och hon kunde överhuvudtaget inte tilldelas andra arbetsuppgifter än dem som ålåg henne enligt uppdragsavtalet. Hon har inte ålagts att vara handledare och utbildare för praktikanter, och hon har heller inte utfört några sådana uppgifter. Hon var oförhindrad att åta sig andra uppdrag, så länge det inte var fråga om en liknande produktion som den hos Sveriges Radio. Avtalet ålade henne personlig arbetsskyldighet, vilket var en nödvändighet med tanke på betydelsen av programledarens namn som programmets varumärke. Enligt uppdragsavtalet skulle ersättningen utgå i form av en engångsersättning, men L.O. kunde fakturera denna månadsvis. Hon hade F-skattesedel.

L.O.s arbete som programledare skedde i visst samarbete med övriga medarbetare, vilket var en nödvändig förutsättning för att uppdraget skulle kunna utföras, men hon behövde inte delta i den dagliga planeringen eller hålla avstämning med personalen. Hon deltog inte heller i den årliga verksamhetsplaneringen eller i redaktionella satsningar och projekt, och hon behövde inte medverka i redaktionsmöten eller skriva tidrapporter. L.O. arbetade självständigt på eget ansvar, vilket dock givetvis innefattade samarbete med producenten. Hon var tvungen att inställa sig vid vissa tidpunkter för arbetet med programmet, men hon kunde utföra för- och efterarbetet var hon ville. Till skillnad från vad som gällde för andra anställda vid Sveriges Radio var L.O. inte skyldig att stå till

förfogande efter sändning. Hon valde dock ofta själv att stanna kvar i Sveriges Radios lokaler. Såväl kanalchefen N.G. som programchefen A-K.N. påpekade vid flera tillfällen att hon borde gå hem. L.O. hade önskemål om att få ha en fast arbetsplats vid Sveriges Radio, men detta önskemål tillgodosågs inte. Hon hade i stället tillgång till en s.k. funktionsarbetsplats, dvs. en sorts allmän arbetsplats som var till för alla och som kunde användas för sådant arbete som inte kunde utföras i studion. Det är riktigt att L.O. fick visitkort, men det berodde på ett missförstånd. Hon hade en egen webbadress eftersom detta var nödvändigt för programarbetet. Hon använde Sveriges Radios bil vid ett fåtal tillfällen.

Sammanfattningsvis kan konstateras följande. Det var på L.O.s initiativ och efter att hon hade tagit kontakt med Sveriges Radio som det aktuella uppdragsavtalet ingicks. Detta skedde nästan ett år efter hennes närmast föregående anställning vid Sveriges Radio. Med undantag för några korta inlägg som programledare under somrarna 2005 och 2008, hade L.O.s tidigare anställningar avsett arbete som reporter. Uppdraget som programledare var självständigt. Hon hade till skillnad från andra anställda ingen skyldighet att stå till förfogande för andra arbetsuppgifter. Omständigheterna har sammantaget varit sådana att det har varit fråga om ett giltigt uppdragsavtal.

Om programledaravtalet har grundat ett anställningsförhållande, är det då fråga om en visstidsanställning eller en tillsvidareanställning?

Kravet på utomståendes medverkan i Sveriges Radios programverksamhet syftar till att verksamheten ska berikas genom variation och mångfald. Begreppen är sammankopplade på så sätt att det är just genom att vara utomstående som en person anses berika verksamheten, och detta är något som de centrala kollektivavtalsparterna har varit tvungna att ta hänsyn till. Enligt 1993 års kollektivavtal kunde detta krav uppfyllas genom en anställningsform kallad projektanställning, och som i normalfallet avsågs gälla för en period om ett år. År 2004 förlängdes denna tid till två år. Det föreskrevs då också att den sammanlagda anställningstiden enligt avtalet kunde vara i högst fem år. Därefter tillkom programanställningsreformen år 2007. Genom denna ville parterna – bl.a. förbundet och Sveriges Radio – dels förenkla berikandebegreppet och underlätta för arbetsgivare att visstidsanställa, dels öka den möjliga anställningstiden till tre år i taget och klargöra att anställningen inte behövde vara begränsad till ett visst programprojekt. Det är denna programanställningsform som gäller idag. Enligt bilaga A till det nu gällande journalistavtalet kan en programanställning omfatta högst tre år från första anställningsdagen, varefter en ny programanställning med den berörde arbetstagaren inte kan avtalas förrän efter ytterligare tre år. En person som har varit utanför verksamheten i tre år är med andra ord på nytt att betrakta som utomstående i avtalets mening.

Det är riktigt att det i protokollet från förhandlingen inför det nu gällande journalistavtalet antecknades att Medieföretagen anser att det torde strida och att förbundet anser att det strider mot intentionerna med lagen om anställningsskydd att systematiskt bestämma anställningstidens längd enbart i syfte att företrädesrätt inte ska uppkomma. Denna anteckning innebär inte att Medieföretagen har medgett att det också skulle vara ett brott mot avtalet att anställa någon med en sådan tidsbegränsning att vederbörande inte får fast anställning. Det finns inget

hinder mot att ge en viss person flera programställningar. Parterna är däremot ense om att man inte kan begagna sig av olika visstidsanställningar för exakt samma arbete. Den inom Medieföretagen upprättade skriften rörande programanställning som förbundet har omnämnt återspeglar endast en tjänstemans personliga uppfattning. Det är exempelvis fel såsom förbundet påstår, att en person som tidigare har varit anställd i verksamheten inte kan bli programanställd.

Beträffande förutsättningarna för att anställa L.O. på viss tid inom ramen för en s.k. programanställning kan anföras följande. Under åren 2005-2008 arbetade L.O. huvudsakligen som reporter. Hon gjorde korta inlägg som programledare, men utan att profilera sig som sådan. Efter den sista av dessa anställningar under år 2008 – som inte var någon programanställning – dröjde det närmare ett år fram till det aktuella uppdragsavtalet. Även om man skulle lägga samman den tid som L.O. var programledare under år 2008, dvs. 56 dagar från den 16 juni till den 10 augusti 2008, med uppdragstiden från den 22 juni 2009 till och med den 16 juni 2011, dvs. knappa 20 månader, så skulle man hålla sig inom ramen för vad som är tillåtet för en programanställning. Den sammanlagda anställningstiden skulle nämligen inte ha uppgått 36 månader. När det gäller förbundets argumentation om att även anställningarna under åren 2005, 2006 och 2007 ska räknas med vid tillämpningen av 36-månadersfristen, ska framhållas att anställningsformen programanställning infördes först år 2007.

L.O. uppfyllde enligt arbetsgivarparternas uppfattning avtalets kriterium att vara utomstående som berikade programverksamheten. Hon hade inte i sitt tidigare arbete hos Sveriges Radio, men däremot under tiden mellan de tidigare anställningarna och programledaravtalet, skapat sig ett namn genom de krönikor hon skrivit i Göteborgs-Posten.

Det skulle med andra ord ha varit möjligt att träffa avtal om en programanställning med L.O. i den aktuella situationen. Om Arbetsdomstolen skulle finna att L.O. är att betrakta som arbetstagare, så måste bedömningen av vilken form av anställning det är fråga om utgå från förutsättningarna då avtalet ingicks. Därvid ska beaktas dels att Sveriges Radio erbjöd L.O. antingen en programanställning eller ett uppdragsavtal, dels att uppdragsavtalet avsåg viss tid som håller sig inom de ramar som gäller för en programanställning.

Om Arbetsdomstolen skulle finna att L.O. genom det aktuella uppdragsavtalet har blivit arbetstagare hos Sveriges Radio, görs sammanfattningsvis gällande att det har varit fråga om en tidsbegränsad s.k. programanställning.

Yrkandena om skadestånd och semesterersättning m.m.

Sveriges Radio har inte brutit mot vare sig kollektivavtalet eller anställnings-skyddslagen och något allmänt skadestånd ska därför inte utgå.

Från L.O.s övriga anspråk ska avräknas vad hon har erhållit som uppdragstagare. Det är ostridigt att hon har erhållit högre ersättning som uppdragstagare än vad hon skulle ha fått som anställd. Skillnaden uppgår till 221 432 kr. När det gäller beräkningarna av de yrkade beloppen har arbetsgivarparterna visserligen vitsordat en heltidslön om 30 000 kr, men detta har gjorts i syfte att inte tynga

målet. Den lön som L.O. erbjöds uppgick emellertid till 28 000 kr. Skillnaden till hennes fördel som uppdragstagare var därför egentligen större än det belopp som nämnts i det föregående.

Domskäl

I december 2010 ingick Sveriges Radio Aktiebolag ett programledaravtal med L.O. genom hennes enskilda firma, avseende perioden den 3 januari–16 juni 2011. Tvisten i målet gäller i första hand frågan om L.O. genom detta avtal har blivit uppdragstagare eller arbetstagare i förhållande till Sveriges Radio. För den händelse hon ska betraktas som arbetstagare inställer sig frågan om hon ska anses ha blivit anställd på viss tid genom en s.k. programanställning enligt journalistavtalets regler eller om anställningen ska anses gälla tills vidare.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med L.O. samt vittnesförhör med programledaren A.O., producenten Y.N., f.d. förhandlingschefen L.R., f.d. ombudsmannen L.P., f.d. förbundsordföranden A.H., förbundsstyrelseledamoten och f.d. klubbordföranden O.G., klubbordföranden U.H. och förhandlingschefen J.I. På arbetsgivarparternas begäran har hållits förhör under sanningsförsäkran med verkställande direktören M.S. samt vittnesförhör med förhandlingschefen L.A., områdeschefen N.G., förhandlingschefen J.B. och förhandlaren M.K. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Har L.O. varit arbetstagare eller uppdragstagare?

Vid prövningen av om L.O. genom det aktuella programledaravtalet ska anses ha blivit uppdragstagare eller arbetstagare hos Sveriges Radio, har domstolen att enligt fast praxis göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet (se t.ex. AD 2005 nr 16 och där anmärkta rättsfall).

Det aktuella avtalet ingicks i december 2010 mellan Sveriges Radio och ”firma L.O.”, och innebar att L.O. genom sin enskilda firma – som i avtalet benämns bolaget – ställde sig till Sveriges Radios förfogande för att i egenskap av programledare skriva och framföra manus i radioprogrammet Morgonprogrammet. Avtalet gällde som nämnts under tiden den 3 januari–16 juni 2011. Ersättningen för hela avtalstiden bestämdes till 285 200 kr. L.O. hade rätt att fakturera månadsvis. Det angavs särskilt att något anställningsförhållande mellan Sveriges Radio och programledaren inte skulle uppstå genom avtalet.

Avtalet är med andra ord enligt dess lydelse ett uppdragsavtal och inte något anställningsavtal. Hur parterna själva har betecknat eller uppfattat rättsförhållandet är emellertid inte ensamt avgörande för hur tvistefrågan ska bedömas. Bestämmande blir i stället hur den närmare regleringen av avtalsförhållandet ser ut och hur de verkliga förhållandena har gestaltat sig mellan parterna. Detta ligger i linje med att den arbetsrättsliga lagstiftningen i sina grunddrag är tvingande till arbetstagarens förmån och inte kan sättas åsido genom avtal (jfr AD 2005 nr 16).

Vid bedömningen av det aktuella avtalets innebörd är det till att börja med av intresse hur parternas inbördes förhållanden har varit i tiden före tillkomsten av avtalet.

Förbundet har anfört att L.O. under åren 2001–2004 regelbundet arbetade för Sveriges Radio som reporter i olika visstidsanställningar. Vidare ska hon ha arbetat under år 2005 i 113 dagar varav drygt två månader som programledare, under år 2006 i 101 dagar varav cirka en och en halv månad som programledare, under år 2007 i 83 dagar varav drygt en månad som programledare samt under år 2008 från den 16 juni t.o.m. den 10 augusti, hela tiden som programledare.

Arbetsgivarparterna har inte riktat någon invändning mot de angivna tidsangivelserna men har anfört att det, bortsett från några korta anställningar som programledare under somrarna 2005 och 2008, har varit fråga om arbete som reporter. De har vidare anfört att L.O. även som reporter då och då har hoppat in som programledare, men att detta inte innebär att hon ska anses ha varit anställd som en sådan. L.O. har inför domstolen själv bekräftat att det endast var vid anställningarna under somrarna 2005 och 2008 som hon stod angiven som programledare i anställningsavtalen.

Programledaravtal av motsvarande innehåll som det i målet aktuella avtalet ingicks första gången år 2009 mellan Sveriges Radio och L.O. Det är ostridigt att L.O. under våren 2009 tog kontakt med Sveriges Radio och lade fram ett förslag på ett tänkbart radioprogram. Sveriges Radio var inte intresserat av förslaget, men kontakten ledde till att Sveriges Radio hörde av sig till L.O. och erbjöd henne att arbeta som programledare. Vad som förekom i samband med de förhandlingar som ledde till programledaravtalet är delvis tvistigt i målet.

Enligt förbundet gjorde programchefen A-K.N. från början klart för L.O. att arbetet måste ske ”på firma”. Enligt arbetsgivarparterna var det i stället L.O. som först föreslog detta. Beträffande de fortsatta förhandlingarna har framkommit att det fördes diskussioner huruvida L.O. skulle arbeta genom egen firma eller som visstidsanställd. Enligt arbetsgivarparterna var L.O. fast besluten att arbeta som uppdragstagare eftersom hon även hade andra uppdrag som hon ville fortsätta med och som var oförenliga med en anställning, bl.a. som krönikör på Göteborgs-Posten. L.O. har inför domstolen bekräftat att hon skrivit krönikor åt denna tidning varannan vecka från år 2006 till januari 2010, men har uppgett att hon av sin dåvarande chef vid Sveriges Radio hade fått veta att detta inte var något hinder utan tvärtom en fördel för arbetet vid Sveriges Radio. Anledningen till att hon till slut valde att gå in som uppdragstagare med enskild firma, var enligt henne att ekonomichefen A.A. klagade att Sveriges Radio annars med hänsyn till reglerna om företrädesrätt inte skulle låta henne kvarstå i anställning efter årsskiftet 2009/2010. Det saknas enligt domstolens mening anledning att inte sätta tilltro till vad L.O. har berättat om detta. L.O. har vidare uppgett att Sveriges Radio under hela den tid som hon arbetat för bolaget har avpassat de perioder under vilka hon har erbjudits visstidsanställning på så sätt att man har undvikit att hon skulle få företrädesrätt till fortsatt anställning. Detta stöds av ett mejl den 30 augusti 2007 till henne från A-K.N. Det saknas enligt domstolens mening anledning att ifrågasätta L.O.s uppgift om vad som var det bestämmande

skälet till att hon under år 2009 valde att träffa ett avtal som uppdragstagare. Det måste antas att hon gjorde motsvarande överväganden vid ingåendet i december 2010 av det i målet aktuella programledaravtalet.

Mot bakgrund av L.O.s tidigare anställningar och omständigheterna vid tillkomsten av programledaravtalet anser Arbetsdomstolen att det måste visas att det har skett en verklig förändring av L.O.s arbetsförhållanden och ställning vid Sveriges Radio för att man ska kunna komma fram till att hon inte kunde betraktas som anställd, utan som självständig uppdragstagare (jfr AD 1977 nr 39, 1995 nr 26 och 2005 nr 16).

Parterna är ense om att L.O. enligt programledaravtalet har haft personlig arbetsskyldighet, vilket motsvarar vad som har gällt under de perioder då hon har varit anställd.

Den i programledaravtalet överenskomna ersättningen skulle utgå i form av ett engångsbelopp. Detta skiljer sig från vad som typiskt sett är fallet vid en anställning. Såsom förbundet har framhållit fick ersättningen emellertid faktureras månadsvis, och den låg ostridigt på en nivå som var endast något högre än den som skulle ha varit aktuell om L.O. i stället hade varit anställd.

Arbetsgivarparterna har anfört att L.O. till skillnad från vad som gällde för vanliga anställda inte kunde åläggas att utföra uppgifter som uppkom efterhand eller överhuvudtaget sådant som låg utanför hennes skyldigheter enligt programledaravtalet. Förbundet har bestritt detta. Däremot har förbundet inte riktat någon invändning mot vad arbetsgivarparterna har anfört om att L.O. till skillnad från vanliga anställda inte var skyldig att stå till arbetsgivarens förfogande efter sändning och att hon därför kunde utföra exempelvis för- och efterarbetet var hon ville. Arbetsdomstolen anser sig inte ha anledning att i detalj gå in på de nu anförda omständigheterna. Det har nämligen inte framkommit att L.O.s arbetsskyldighet och faktiska arbetsinsatser har skiljt sig på något påtagligt sätt från vad som typiskt sätt gäller i ett anställningsförhållande. A.O. och Y.N., som är fast anställda vid Sveriges Radio och som båda har arbetat bl.a. som programledare tillsammans med L.O., har uppgett att de har haft samma arbetsuppgifter som hon. Y.N. har tillagt att det inte förelåg någon skillnad mellan hur L.O. arbetade som uppdragstagare gentemot när hon var anställd.

Förbundet har till stöd för att L.O. ska anses som arbetstagare framhållit att Sveriges Radio tillhandahöll i princip all arbetsutrustning för arbetet med Morgonprogrammet samt även stod för arbetslokaler, administration och datorprogram. Vidare har framhållits bl.a. att L.O. använde Sveriges Radios bilar vid utomhussändningar, att hon hade tillgång till ett skrivbord, en telefon, dator och e-postadress.

Mot bakgrund av vad som framkommit kan Arbetsdomstolen inte finna att det är visat att L.O.s arbetsförhållanden och ställning vid Sveriges Radio har förändrats på något avgörande sätt vid en jämförelse mellan det arbete hon har utfört enligt programledaravtalet och det arbete hon tidigare utfört som anställd. Vid en helhetsbedömning av omständigheterna anser domstolen att L.O. ska anses som

arbetstagare i det avtalsförhållande som uppkom mellan henne och Sveriges Radio genom programledaravtalet.

Har L.O. blivit anställd tills vidare eller på viss tid?

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att L.O. genom det aktuella uppdragsavtalet har blivit arbetstagare hos Sveriges Radio, har arbetsgivarparterna gjort gällande att det är fråga om en tidsbegränsad s.k. programanställning.

Förbundets uppfattning är att L.O.s anställning har gällt tills vidare och har anfört följande. Enligt såväl anställningsskyddslagen som det gällande kollektivavtalet föreligger en presumtion för att en anställning gäller tills vidare om annat inte har särskilt avtalats. Något avtal som tar sikte på anställning har inte ingåtts mellan parterna. Redan presumtionen för tillsvidareanställning föranleder att L.O.s anställning har haft karaktären av en sådan anställning. Till detta kommer att det i L.O.s fall i alla händelser inte har varit fråga om en enligt avtalet tillåtlig visstidsanställning i form av programanställning.

De i anställningsskyddslagen och kollektivavtalet intagna reglerna om presumtion för tillsvidareanställning, vilka förbundet har hänvisat till, gäller just i fall då annat inte har avtalats. I det föreliggande fallet kan konstateras att L.O.s programledaravtal visserligen inte enligt sin lydelse utgör ett anställningsavtal. Avtalet gällde dock ostridigt för viss tid, nämligen tiden den 3 januari–16 juni 2011. Det saknas enligt domstolens mening anledning att tillägga avtalet en annan innebörd såvitt gäller rättsförhållandets giltighetstid än den som parterna tydligt enats om. Redan den omständigheten att det i avtalet inte har angetts någon rättslig grund för tidsbegränsningen – något som i detta fall ligger i sakens natur – bör inte kunna föranleda att anställningen ska anses gälla tills vidare. När nu avtalsförhållandet mellan Sveriges Radio och L.O. rättsligt ska betraktas som en anställning är det alltså inte uteslutet att denna anses gälla för viss tid (AD 2005 nr 16, jfr 1999 nr 7 och 2002 nr 68). Den avgörande frågan vid bedömningen av anställningens karaktär blir om det, såsom arbetsgivarparterna har gjort gällande, har förelegat stöd i journalistavtalet för att tidsbegränsa L.O.s anställning. Om sådant stöd har saknats, följer det av 36 § anställningsskyddslagen att förbundets yrkande om att anställningen ska förklaras gälla tills vidare ska bifallas.

Av utredningen i målet framgår att regler om visstidsanställning av den typ som numera betecknas som programanställning, med smärre sakliga skillnader och under skilda benämningar, har återfunnits i flera tidigare kollektivavtal mellan parterna. Syftet med anställningsformen har uppenbarligen varit att tillgodose statens krav på variation och mångfald i programutbudet. I bilaga A till journalistavtalet markeras detta genom att det anges att programanställningen som anställningsform är tillkommen för att bereda utomstående möjlighet att under en begränsad tid berika programverksamheten. Det klargörs vidare att anställningsformen inte får användas för att ersätta andra anställningsformer. Av intresse i sammanhanget är vidare att det i avtalsbestämmelserna anges att avtal om programanställning kan ingås för viss tid och omfatta högst 36 månader från första anställningsdagen. Sedan 36-månadersgränsen passerats kan en ny programanställning inte avtalas förrän efter 36 månader.

Den avgörande frågan är alltså vad som avses med avtalsbestämmelsens formulering "bereda utomstående möjlighet att berika programverksamheten". Formuleringen är påfallande obestämd och ger ingen närmare vägledning i fråga om begreppen "utomstående" och "berika". Inte heller de uppgifter som lämnats inför domstolen av personer som medverkat vid avtalets tillkomst är ägnade att förtydliga frågorna.

Beträffande först ordet "berika" får det enligt domstolens mening anses att detta kriterium normalt är uppfyllt om det är fråga om en person som besitter speciell kompetens inom ett visst område, såsom t.ex. matlagning, sport, musik eller naturvetenskap (jfr AD 2005 nr 16). Även en allmänjournalist bör kunna anses berika verksamheten om hans eller hennes medverkan kan anses främja mångfalden. Men då måste det vara fråga om någon som verkligen är utomstående i förhållande till Sveriges Radios verksamhet. Kravet på att den anlitade personen ska vara utomstående synes enligt domstolens mening vara det centrala i sammanhanget. En person som aldrig tidigare arbetat inom Sveriges Radios verksamhet är förstås att anse som utomstående. Men även någon som tidigare arbetat hos Sveriges Radio bör, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kunna betraktas som utomstående i journalistavtalets mening. Det kan då vara fråga om någon som antingen har arbetat i betydande omfattning men en längre tid tillbaka, eller bara under en kortare period något närmare den tilltänkta programanställningen. En person som tidigare varit anställd kan också anses som utomstående om han eller hon anlitas i någon helt ny egenskap eller för en påtagligt annorlunda syssla än tidigare. Viss ledning för begreppet utomstående kan man enligt domstolens mening utläsa av de bestämmelser om programanställning som innebär att den som arbetat under tre år hos Sveriges Radio som programanställd inte kan tillåtas få en programanställning förrän tre år har förflutit efter den närmast föregående programanställningen.

I L.O.s fall bör tillåtligheten av anställningsformen programanställning bedömas med utgångspunkt i förhållandena då hon första gången ingick ett programavtal med Sveriges Radio, nämligen våren 2009. Det står klart att hon då under de åtta närmast föregående åren hade haft ett flertal visstidsanställningar hos Sveriges Radio. Det är ostridigt att hon under åren 2001–2004 regelbundet arbetade som reporter. Beträffande förhållandena under åren 2005–2008 har förbundet lämnat en synnerligen detaljerad förteckning över L.O.s arbetsperioder och arbetsuppgifter. Arbetsgivarparterna har inte vitsordat uppgifterna, men har inte åberopat någon utredning som motsäger dem. Vad som anges i förteckningen vinner stöd av L.O.s egna uppgifter inför domstolen. Mot denna bakgrund anser domstolen att förbundets uppgifter i denna del ska läggas till grund för bedömningen. Av dessa kan dras följande slutsatser. L.O. arbetade hos Sveriges Radio i 113 dagar under tiden mars–december 2005 och därvid i stor utsträckning som programledare, bl.a. just i det morgonprogram som hon kom att arbeta i under den i målet omtvistade tiden. År 2006 arbetade hon hos Sveriges Radio i 101 dagar fördelade på årets samtliga månader, även då i stor utsträckning som programledare bl.a. i morgonprogrammet. Under tiden januari–oktober 2007 arbetade hon i sammanlagt 83 dagar, också då i stor utsträckning som programledare. Under tiden den 16 juni–10 augusti 2008 arbetade hon uteslutande som programledare, bl.a. för morgonprogrammet.

Det står alltså klart att L.O. under de närmast föregående åtta åren, och senast mindre än ett år före det i målet aktuella avtalet, i betydande omfattning hade arbetat hos Sveriges Radio på olika visstidsanställningar som inte har utgjort programanställningar. Hon hade under de närmast föregående åren i stor utsträckning arbetat som programledare eller nyhetsuppläsare. Av betydelse är att hon i sitt arbete från år 2009 och därefter inte tillförde verksamheten någon särskild specialistkompetens utan i stället erbjöd Sveriges Radio sin kompetens som allmänjournalist. Att hon som arbetsgivarparterna framhållit kan ha skapat sig en profil genom sina tidningskrönikor under tiden närmast före 2009 års avtal bör enligt domstolens mening inte tillmätas någon avgörande betydelse för bedömningen av tvistefrågan. Förhållandena rörande L.O.s anställnings- och arbetsförhållanden föranleder slutsatsen att hennes arbetsuppgifter från år 2009 och därefter inte skiljer sig från dem hon tidigare haft hos Sveriges Radio. Det framstår mot den bakgrunden som främmande att betrakta L.O. som en utomstående person i journalistavtalets mening.

Vid bedömning av omständigheterna i målet kommer domstolen sammanfattningsvis till uppfattningen att L.O. under våren 2009 inte var en sådan person som kunde komma i fråga för en programanställning med de arbetsuppgifter som var aktuella. Hennes anställning hos Sveriges Radio ska därför med stöd av 36 § anställningsskyddslagen förklaras gälla tills vidare. Arbetsdomstolen anser att förbundets båda fastställelseyrkanden bör besvaras på det sättet att domstolen förklarar att L.O. har en tillsvidareanställning hos Sveriges Radio Aktiebolag.

Yrkandena om sjuklön m.m. och skadestånd

Förbundet har yrkat att Sveriges Radio ska förpliktas att utge ersättning till L.O. för sjuklön, obekväm arbetstid, pensionspremier, semesterersättning och semestertillägg. Som grund härför har anförts att bolaget är skyldigt att utge ersättning till L.O. på samma villkor som gäller för andra anställda samt att det inte ens har påståtts av bolaget att de medel som har utbetalats till henne har haft karaktären av sådana ersättningar.

Arbetsdomstolen kan konstatera att det i målet är ostridigt att L.O. sammantaget har erhållit en högre ersättning enligt det berörda programavtalet än vad hon sammantaget skulle ha fått om hon hade behandlats som en anställd. Enbart det förhållandet att de utbetalda medlen inte av Sveriges Radio har betecknats som sjuklön m.m. bör uppenbarligen inte föranleda att L.O., utöver vad hon erhållit, ska anses berättigad till ytterligare ersättning. Förbundets nu angivna yrkanden kan därför inte bifallas.

Förbundet har vidare yrkat att Sveriges Radio ska förpliktas att utge allmänt skadestånd till L.O. med 80 000 kr och till förbundet med 50 000 kr. Som grund för detta har anförts att bolaget, genom att felaktigt ha behandlat L.O. som egen företagare och felaktigt ha tidsbegränsat hennes avtal, har handlat i strid med kollektivavtalet och anställningsskyddslagen.

Arbetsdomstolen anser att Sveriges Radio inte har ådragit sig någon skyldighet att utge allmänt skadestånd enbart av det skälet att avtalet med L.O. inte har utformats som ett anställningsavtal utan som ett uppdragsavtal. Av betydelse är däremot att bolaget genom avtalet har tidsbegränsat L.O.s anställning i strid mot journalistavtalet. Sveriges Radio har därigenom ådragit sig skyldighet att utge allmänt skadestånd till såväl henne som förbundet. Arbetsdomstolen bestämmer skadeståndsbeloppet i L.O.s fall till 40 000 kr och i förbundets fall till 25 000 kr.

Rättegångskostnader

Arbetsdomstolens bedömning innebär att förbundets talan i allt väsentligt har bifallits. Arbetsgivarparterna ska därför förpliktas att utge ersättning för förbundets rättegångskostnader. Det av förbundet yrkade beloppet har av arbetsgivarparterna vitsordats som skäligt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förklarar att L.O. har en tillsvidareanställning hos Sveriges Radio Aktiebolag.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Sveriges Radio Aktiebolag att utge allmänt skadestånd med 40 000 kr till L.O. och med 25 000 kr till Svenska Journalistförbundet.
3. Arbetsdomstolen avslår Svenska Journalistförbundets yrkanden om förpliktande för Sveriges Radio Aktiebolag att till L.O. utge semesterersättning jämte semestertillägg, pensionspremier, ersättning för obekväm arbetstid och sjuklön.

4. Arbetsdomstolen förpliktar Medieföretagen och Sveriges Radio Aktiebolag att med hälften vardera ersätta Svenska Journalistförbundets rättegångskostnader med 411 318 kr, varav 364 963 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Dag Ekman, Christer Måhl, Bengt Huldt, Lars-Erik Tour, Inger Efraimsson och Bengt G. Nilsson. Enhälligt.

Sekreterare: Pontus Woxner